

پویایی های بازار

قیمت های نفت امروز شنبه با بیشترین افزایش در سه هفته اخیر کار خود را آغاز کردند. قیمت نفت برنت دریای شمال در بازار لندن به ۸۵,۱۲ دلار هر بشکه افزایش یافت. قیمت نفت وست تگزاس اینترمدییت در بازار کاشینگ هر بشکه ۸۰,۷۰ دلار معامله گردید. برعکس قیمت گاز طبیعی در همه بازارهای جهان با کاهش روبرو بود. قیمت یک میلیون واحد حرارتی انگلسی (بی تی یو) از گاز طبیعی در هنری هاب در آمریکای شمالی به ۲,۰۱ دلار رسید. یعنی در آستانه ورود به کریدور یک دلاری است. فراموش نکنیم که همین مقدار گاز طبیعی در مارس ۲۰۲۲ به ۷۰ دلار هر میلیون بی تی یو در بازار اروپا رسیده بود. گاز طبیعی در بازار روتردام امروز ۱۳,۸۴ دلار و در بازار شرق آسیا ۱۲,۶۳ دلار هر میلیون بی تی یو شد.

عوامل فزاینده قیمت

- **اعتصاب در فرانسه و آلمان:** ادامه اعتصاب ها در بخش پالایشگاهی در اعتراض به اصلاح قانون بازنشستگی در فرانسه به کمبود بنزین و اختلال در فعالیت جایگاه های عرضه سوخت منجر شده است. کارکنان بخش حمل و نقل آلمان برای افزایش حقوق و دستمزد خود جهت مقابله با تورم شدید این کشور، بزرگترین اعتصاب سراسری در طول ۳۰ سال اخیر را برگزار کردند.
- **برگزاری مانور نظامی لهستان و ناتو در نزدیکی منطقه کالینینگراد:** منابع لهستانی گزارش دادند که این کشور به همراه نیروهای متحد ناتو رزمایش نظامی را در منطقه ساحلی دریای بالتیک در نزدیکی منطقه کالینینگراد روسیه از تاریخ ۲۷ الی ۳۱ مارس ۲۰۲۳ برگزار خواهند کرد.
- **طرح پدافند هوایی مشترک شمال اروپا برای مقابله با روسیه:** سوئد، نروژ، فنلاند، و دانمارک با امضاء توافق متعهد شدند برای مقابله با تهدیدات روسیه یک پدافند هوایی مشترک ایجاد کنند.
- **تشدید تنش میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان:** رسانه های روسی به نقل از وزارت دفاع روسیه اعلام کردند که نیروهای ارتش جمهوری آذربایجان با نقض توافقاتی نوامبر ۲۰۲۰ (جنگ دوم قره باغ) از خطوط تماس منطقه شوشا عبور کرده و عملیات مهندسی و

استحکام بخشی را آغاز کرده‌اند. همچنین جاده‌های شمالی کریدور لاجین توسط نیروهای ارتش جمهوری آذربایجان تصرف شده است.

➤ **استقرار تسلیحات هسته‌ای تاکتیکی روسیه در بلاروس:** ولادیمیر پوتین رئیس جمهور روسیه اعلام کرد که روسیه در بلاروس سلاح‌های هسته‌ای تاکتیکی مستقر می‌کند.

➤ **توقف صادرات نفت کردستان عراق:** در گذشته حکومت اقلیم کردستان عراق بدون رضایت دولت مرکزی، نفت خام را از طریق خط لوله کرکوک به بندر جیحان ترکیه، صادر می‌کرد. ترکیه رسماً به دولت مرکزی عراق اعلام کرده که پمپاژ نفت خام از اقلیم کردستان عراق به بندر جیحان را متوقف کرده است. در پی طرح شکایت بغداد از آنکارا در محاکم بین‌المللی، صادرات گاز کردستان عراق نیز به مقصد رژیم صهیونیستی از طریق ترکیه متوقف شد.

➤ **نامه کشورهای عربی به ایالات متحده:** وزرای خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با ارسال نامه‌ای خطاب به وزیر امور خارجه ایالات متحده، ضمن محکوم کردن اظهارات وزیر دارایی رژیم صهیونیستی در رابطه با انکار موجودیت ملت فلسطین، از دولت بایدن درخواست کردند تا نسبت به اظهارات غیرمسئولانه مقامات ارشد اسرائیلی در رابطه با فلسطینیان واکنش نشان دهد.

➤ **موافقت شورای وزیران عربستان سعودی با پیوستن به سازمان همکاری شانگهای:** پس از افزایش سطح همکاری‌ها و گسترش شراکت راهبردی با چین، شورای وزیران عربستان سعودی با پیوستن ریاض به سازمان همکاری شانگهای موافقت کرد. ریاض با وجود همکاری‌های امنیتی با ایالات متحده، به دنبال برقراری روابط مستحکم و بلندمدت با چین است.

➤ **عضویت فنلاند در ناتو:** با موافقت تمامی اعضاء فنلاند رسماً به عضویت ناتو در آمد.

➤ **تضعیف جایگاه دلار:** چینی‌ها در راستای کنار گذاشتن دلار از تجارت خود اولین معامله گاز طبیعی مایع شده با واحد ارزی یوان را در بورس نفت و گاز شانگهای با شرکت فرانسوی توتال انجام دادند. همچنین توافقی میان چین و برزیل برای استفاده از یوان به جای دلار صورت پذیرفته است. پس از اعلام چین، برزیل، و هند مبنی بر استفاده از ارزهای ملی خود در تجارت خارجی، اتحادیه اقتصادی آسه‌آن نیز از توسعه ارز منطقه‌ای در معاملات بین‌المللی به جای دلار خبر دادند. وزارت امور خارجه هند اعلام کرد که براساس دستورالعمل‌های بانک مرکزی این کشور مبنی بر اینکه مبادلات تجاری با روپیه انجام شود از این پس در مبادلات تجاری دلار کنار گذاشته خواهد شد

- **کاهش تولید نفت توسط اعضاء اوپک پلاس:** عربستان سعودی، امارات متحده عربی، عراق، کویت، عمان، الجزایر، روسیه، و قزاقستان از ماه آینده میلادی تا پایان سال ۲۰۲۳، یک میلیون و ۶۵۰ هزار بشکه تولید نفت خام خود را کاهش خواهند داد.
- **هشدار چین به ایالات متحده درباره ملاقات مقامات بلندپایه این کشور با رئیس جمهور تایوان:** کوین مک کارتی رئیس مجلس نمایندگان ایالات متحده پس از رئیس جمهوری و معاون رئیس جمهور ایالات متحده سومین مقام ارشدی است که با سای اینگ ون رئیس جمهور چین ملاقات کرد.
- **سفر رئیس سیا به عربستان سعودی:** محمد بن سلمان در دیدار با ویلیام برنز اعلام کرد که ایالات متحده دیگر تنها شریک ریاض نیست و از این پس عربستان سعودی در ازای تأمین هر خواسته واشنگتن خواهان دریافت امتیاز است.
- **احضار سفیر و اخراج ۴ دیپلمات ایرانی توسط جمهوری آذربایجان:** رسانه‌های جمهوری آذربایجان به نقل از وزارت امور خارجه این کشور مدعی شدند که جمهوری آذربایجان پس از احضار سفیر ایران، ۴ دیپلمات سفارت را به‌عنوان عنصر نامطلوب معرفی کرده و خواستار اخراج آنان شده است.

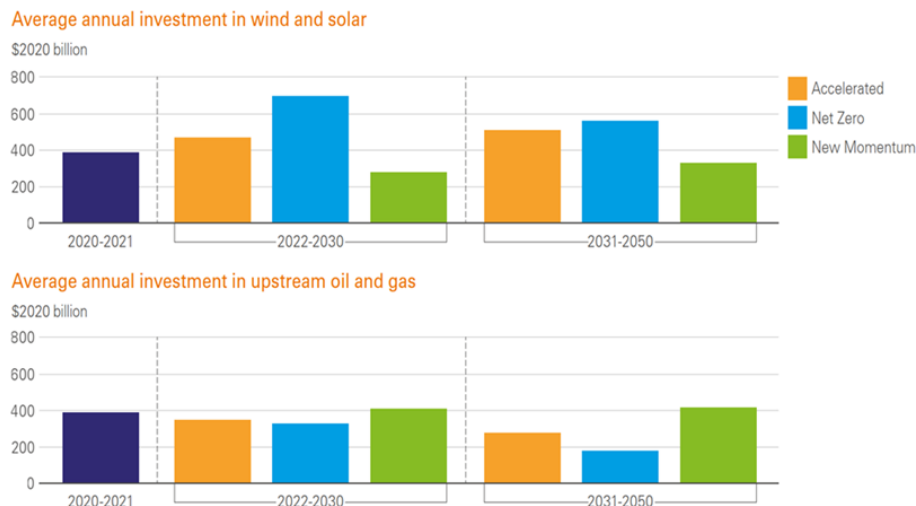
عوامل کاهش قیمت

- **تکذیب کمک نظامی چین به روسیه:** جو بایدن رئیس جمهور ایالات متحده اذعان کرد که چین تاکنون تسلیحات نظامی به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین نداده است.
- **خروج سپرده‌ها از بانک‌های ایالات متحده:** بانک جی‌پی مورگان فاش کرد که در یک سال گذشته هزار میلیارد دلار سپرده از بانک‌های ایالات متحده خارج شده است.
- **دیدار میان وزرای خارجه ایران و عربستان سعودی:** وزرای خارجه ایران و عربستان سعودی پس از ۷ سال تیرگی روابط در پکن با یکدیگر دیدار کردند.
- **برگزاری نشست چهارجانبه ایران، روسیه، ترکیه، و سوریه:** به‌منظور حل‌وفصل مسائل مربوط به مسائل سوریه نشستی در مسکو در سطح معاونان وزرای امور خارجه کشورهای مذکور برگزار شد.
- **تعیین سفیر ایران در امارات متحده عربی:** ایران پس از ۸ سال سفیر جدید خود را به ابوظبی اعزام خواهد کرد.

➤ توافق اربیل و بغداد در خصوص از سرگیری صادرات نفت خام کردستان عراق: در پی رأی دادگاه بین‌المللی داوری به نفع دولت مرکزی عراق و به تبع آن توقف صادرات نفت خام از اقلیم کردستان عراق به ترکیه، رؤسای دولت مرکزی و دولت محلی اقلیم کردستان عراق توافقی را برای پایان اختلافات نفتی و از سرگیری صادرات نفت خام این منطقه امضاء کردند.

تفسیر منقده

همچنان با توجه به گزارش چشم انداز بی.پی. در سال ۲۰۲۳ این هفته به بررسی آینده سرمایه‌گذاری سالانه در انرژی‌های فسیلی، تجدیدپذیر، و مواد معدنی ضروری می‌پردازیم. در این راستا می‌توان اشاره نمود که سرمایه‌گذاری در ظرفیت‌های بادی و خورشیدی به شدت در حال افزایش است و این افزایش سرمایه‌گذاری در صنایع نفت و گاز نیز ادامه پیدا خواهد کرد. همچنین گذار انرژی منجر به افزایش قابل توجه تقاضا مواد معدنی می‌شود. شکل (۱) میانگین سرمایه‌گذاری سالانه انرژی در بخش‌های تجدیدپذیر و فسیلی را نشان می‌دهد.



نمودار (۱): میانگین سرمایه‌گذاری سالانه در انرژی‌های تجدیدپذیر و فسیلی

در حقیقت گذار انرژی نیازمند سطح قابل توجهی از سرمایه‌گذاری در طیف گسترده‌ای از زنجیره ارزش انرژی است. سطح سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر به خصوص بادی و

خورشیدی نسبت به سطح کنونی، شتاب بیشتری خواهد یافت. علیرغم اینکه شاهد کاهش سطح کلی تقاضای انرژی هستیم، ادامه سرمایه‌گذاری در صنایع بالادستی نفت و گاز طبیعی، همچنان مورد نیاز است. در این راستا نکات زیر حائز اهمیت است:

۱- برآوردهای سرمایه‌گذاری در این گزارش، به سرمایه‌گذاری در ظرفیت بادی و خورشیدی و همچنین سرمایه‌گذاری‌های لازم در تولید نفت و گاز بالادستی اشاره دارد.

۲- دستیابی به اهداف تعیین شده در سناریوهای حرکت جدید^۱، با شتاب^۲، و خالص انتشار صفر^۳ نیازمند سرمایه‌گذاری قابل توجه در سایر زیرساخت‌ها نظیر شبکه‌های توزیع و انتقال برق تولید شده توسط نیروگاه‌های تجدیدپذیر، احداث خطوط لوله برای انتقال هیدروژن کم‌کربن و دی‌اکسیدکربن، و تأسیس زیرساخت‌های جدید برای تولید سوخت‌های زیستی و هیدروژنی است که در گزارش چشم‌انداز ۲۰۲۳ این موارد در نظر گرفته نشده است.

۳- با توجه به نقش برجسته‌ای که انرژی‌های بادی و خورشیدی در تولید برق کم‌کربن ایفاء می‌کنند، سرمایه‌گذاری در این بخش‌ها حائز اهمیت است. در سناریوهای خالص انتشار صفر و با شتاب، متوسط سطح سرمایه‌گذاری سالانه در دهه جاری میلادی بین ۲۰ تا ۸۰ درصد بیشتر از سطح کنونی است. از طرفی کاهش هزینه‌های مربوط به انرژی بادی و خورشیدی بدان معنی است که مخارج سرمایه‌گذاری در سناریو حرکت جدید تا سال ۲۰۳۰ کمتر از سطح کنونی خواهد بود.

۴- در دو سناریو خالص انتشار صفر و با شتاب، حدود ۷۰ درصد از سرمایه‌گذاری در ظرفیت جدید انرژی بادی و خورشیدی در طول چشم‌انداز، در کشورهای با اقتصاد نوظهور رخ خواهد داد. این امر بر اهمیت دسترسی توسعه‌دهندگان انرژی‌های تجدیدپذیر در این اقتصادها، به منابع مالی و سرمایه تأکید می‌ورزد.

۵- اگر چه تقاضا برای نفت و گاز در هر سه سناریو کاهش می‌یابد، با این حال سرمایه‌گذاری مستمر در صنایع بالادستی نفت و گاز طبیعی در هر سه سناریو برای پاسخگویی به تقاضای آینده ضروری است. سرمایه‌گذاری مذکور، طیف وسیعی از انواع مختلف عرضه را شامل می‌شود. همچنین عدم قطعیت در خصوص چشم‌انداز تقاضای نفت و گاز طبیعی در آینده نیز تأثیرگذار خواهد بود.

¹ New Momentum

² Accelerated

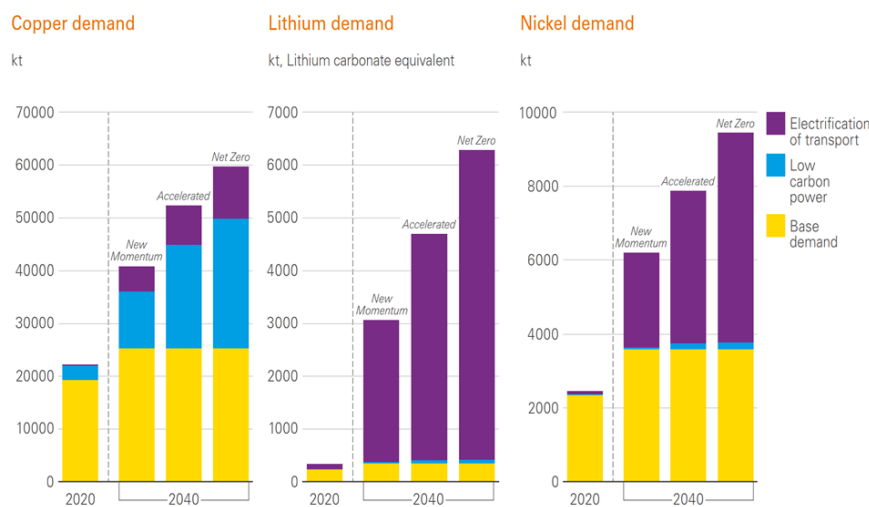
³ Net Zero

۶- سرمایه‌گذاری در صنایع بالادستی نفت و گاز در طول بازه زمانی ۲۰۳۱ تا ۲۰۵۰ میلادی، به ویژه در دو سناریو خالص انتشار صفر و باشتاب، کمتر از سطوح کنونی است، همچنین به‌طور قابل توجهی کمتر از سرمایه‌گذاری مورد نیاز در ظرفیت بادی و خورشیدی است.

۷- متوسط سرمایه‌گذاری سالانه در نفت و گاز طبیعی بالادستی در دهه جاری میلادی در سه سناریو بین ۳۲۵ تا ۴۰۵ میلیارد دلار است، این در حالی است که در گذشته متوسط سرمایه‌گذاری در این صنایع، ۳۹۵ میلیارد دلار بوده است.^۴

۸- در مسیر گذار به یک سیستم انرژی کم کربن فراهم آوردن زیرساخت‌ها و تجهیزات مورد نیاز، افزایش تقاضا برای مواد معدنی را به‌همراه خواهد داشت. در این خصوص نکات زیر حائز اهمیت هستند:

- افزایش تقاضا برای مواد معدنی و مواد مرتبط با گذار به سیستم انرژی کم کربن، به‌دلیل ساخت تأسیسات بادی و خورشیدی، باتری‌ها، خطوط لوله هیدروژن، تأسیسات جذب، استفاده، و ذخیره‌سازی کربن است. در نمودار (۲) تقاضای مس، لیتیوم، و نیکل را نشان می‌دهد.



نمودار (۲) : تقاضای مس، لیتیوم، و نیکل

^۴ سرمایه‌گذاری بالادستی نفت و گاز شامل مخارج سرمایه‌ای برای ساخت چاه، تأسیسات، و اکتشافات بوده و هزینه‌های عملیاتی را شامل نمی‌شود.

- در این راستا دو منبع مهم که سبب افزایش تقاضا در چشم‌انداز ۲۰۲۳ می‌شوند؛ عبارت‌اند از:

○ رشد انرژی کم کربن که مستلزم گسترش قابل توجهی در شبکه و سیستم‌های توزیع مورد استفاده در راستای اتصال منابع‌های تجدیدپذیر و رساندن برق به مصرف‌کننده نهایی است.

○ برقی‌سازی حمل‌ونقل جاده‌ای که منجر به افزایش ۱ تا ۲ میلیارد وسیله نقلیه الکتریکی تا سال ۲۰۵۰ می‌شود، این موضوع افزایش تقاضا برای باتری‌ها را به‌دنبال خواهد داشت.

۹- در خصوص نیازهای مرتبط با گذار انرژی، می‌توان بیان نمود که این نیازها همراه با رشد اقتصادی در طول چشم‌انداز افزایش پیدا خواهند کرد، همچنین پیامدهای قابل توجهی برای طیف وسیعی از مواد معدنی ضروری برای گذار وجود دارد. در ذیل سه مورد را بررسی خواهیم کرد:

○ **مس:** رشد آتی مس بیشتر تحت تأثیر استفاده از این ماده در ساخت شبکه‌ها و سیم‌کشی برقی جدید به‌صورت کم کربن است که در هر سه سناریو تا سال ۲۰۴۰ بین چهار تا هفت برابر افزایش می‌یابد. کل تقاضای مس بین دو تا سه برابر در این دوره رشد می‌کند که ۶۵ تا ۸۵ درصد از رشد به دلیل افزایش تقاضا مس در راستای پشتیبانی از گذار انرژی به سیستم کم کربن و برقی کردن حمل‌ونقل است. در نتیجه استفاده از مس در فعالیت‌های انرژی کم کربن و برقی کردن حمل‌ونقل، حدود نیمی از کل تقاضای مس را در سال ۲۰۴۰ در دو سناریو باشتاب و خالص انتشار صفر، در مقایسه با حدود ۱۵ درصد در سال ۲۰۲۰ تشکیل می‌دهد.

○ **لیتیوم:** تقاضای فزاینده لیتیوم در طول چشم‌انداز، ناشی از استفاده از این ماده معدنی در خودروهای الکتریکی است که در سه سناریو بین ۲۵ تا ۶۰ درصد، تا سال ۲۰۴۰ رشد می‌کنند. این میزان استفاده از مصرف، ۸۵ تا ۹۵ درصد از کل تقاضای لیتیوم در سال ۲۰۴۰ را تشکیل می‌دهد، در حالیکه این میزان در سال ۲۰۲۰، ۳۰ درصد بوده است.

○ **نیکل:** افزایش تقاضا نیکل نیز ناشی از نقش آن در برقی کردن حمل‌ونقل است. تقاضای کل نیکل بین ۲/۵ تا ۴ برابر تا سال ۲۰۴۰ در سه سناریو افزایش می‌یابد، همچنین می‌توان بیان کرد که ۶۵ تا ۸۰ درصد این رشد به‌دلیل استفاده روزافزون از باتری‌های لیتیومی در خودروهای الکتریکی است.

۱۰- در هر سه سناریو فرض می‌شود که عرضه مواد معدنی ضروری پاسخگوی تقاضای فزاینده خواهد بود. این امر مستلزم افزایش قابل توجه سرمایه‌گذاری و منابع در بخش مواد معدنی ضروری و همچنین تسریع در برنامه‌ریزی است.

همکاران این شماره: غزاله بهرامی نژاد، حسن راعی، و عباس ملکی